

# มุมมองจากการสำรวจข้อมูลในโครงการการศึกษาสถานภาพและแนวโน้มการย้ายฐานธุรกิจของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นมายังประเทศไทย

สมบัติ วรรณนุวัตร  
ประธานคณะกรรมการสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

**ตาม** ที่สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น (TNI) ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเชิงลึกและได้เดินทางไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นมายังประเทศไทย จากการว่าจ้างของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สสว. ในหลายพื้นที่ในช่วงปลายปี 2554 ได้พบลักษณะที่จัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่คิดว่าเป็นปัจจัยดึงดูด นักลงทุน ในการย้ายฐานธุรกิจของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นมายังประเทศไทย และส่งผลกระทบต่อการลงทุนในดังนี้

**1. ลักษณะโดยรวมของคนไทย** ที่น่าจะทำให้เป็นที่สนใจในการลงทุน คือ ส่วนใหญ่ของประชากร มีลักษณะ บุคลิกภาพ ที่เรียกว่ามีมนุษยสัมพันธ์สูง คือ การเข้ากันบุคคลอื่นได้ง่าย รักพวกพ้อง อยู่ง่าย กินง่าย สบายๆ ยิ้มง่าย หรือที่ชาวต่างชาติ ให้สมญานามว่า “สยามเมืองยิ้ม” ซึ่งเกรงใจ อ่อนโยน อ่อนหวาน ยิ้มแย้ม แจ่มใส อารมณ์ดี สร้างความรู้สึกเป็นกันเองสูงสนุกสนาน อ่อนน้อมถ่อมตน นับถือผู้ใหญ่ มีมุมมองในการพิจารณาเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นมองเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็กได้ (ความคิดเชิงบวกและ simplicity) มีสติปัญญาและไหวพริบดี รักสงบ ชอบให้อภัยเสมอ มีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ง่าย ประนีประนอม มีความรักศิลปะ หรือโดยรวมของคนไทย จัดได้ว่าเป็นชนชาติที่มีใจดี มีน้ำใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (ส่วนมากจริงใจ รักครอบครัว) ชอบให้ความช่วยเหลือ ไม่คิดมาก แต่ไม่เคยมองข้ามความเดือนร้อนคนอื่น จะเห็นได้จาก “น้ำใจคนไทย” เลื่องลือไปไกลทั่วโลก หากมีทุกข์ที่ใด คนไทยจะร่วมใจลุยไปทั่ว เช่น เหตุการณ์สึนามิที่มีอาสาสมัครเดินทางไปโดยไม่ต้องถามใครก่อน แต่ไปด้วยหัวใจและน้ำใจและปัญหาทุกภัยในปี 2554 ของประเทศไทยเอง รวมทั้งมีความกตัญญู รักชาติ ความภูมิใจในชาติและพระมหากษัตริย์ มีการปรับใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

**2. ลักษณะโดยรวมของสังคมประเทศไทย** มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมาแต่โบราณ มีภาษาประจำชาติ วัฒนธรรมที่สวยงามของตนเองทั้งการใช้ชีวิตความเป็นอยู่และการแต่งกาย มีคำขวัญประจำจังหวัดทุกจังหวัด มีการคิดค้นการใช้ภาษาที่ไพเราะ เช่น กาพย์โคลงกลอนที่เพราะ ยอมรับ หรือมีความเชื่อว่าศาสนาทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติที่ดี จึงทำให้ไม่มีปัญหาแบ่งแยกเชื้อชาติ ทำให้เป็นการส่งเสริมให้ชาวต่างชาติมาลงทุน มีความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ มีการประกอบอาหารที่มี

รสชาติอร่อย ทั้งอาหารคาวและอาหารหวานของไทย ซึ่งจะเห็นได้จากการทำงานสำหรับงานบุญ งานมงคล ชมชวาวังและขนมไทยเพื่อใช้ในประเพณีวันสำคัญต่างๆ รวมถึงมีการตั้งชื่อเรียกอาหารคาวและอาหารหวาน ทำให้มีเสน่ห์ มีความหมาย ส่งผลให้ชาวต่างชาติรวมทั้งประเทศญี่ปุ่นเอง อยากที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวหรือพำนักอาศัย รวมทั้งการย้ายฐานธุรกิจของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นมายังประเทศไทย

**3. ลักษณะทางกายภาพของประเทศไทย** มีภูมิอากาศที่ร้อนชื้น เย็นสบายและภูมิประเทศ ที่ตั้งอยู่ในเขตร้อน มีคำกล่าวที่ว่าประเทศไทยดินดำนุ่ม มีข้าวในนา มีปลาในน้ำ ผืนดินของเรามีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งปลูกพืชได้ดี มีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติทั้งภูเขา น้ำตก ป่าไม้ ฯลฯ ที่สวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

**4. ปัจจัยเอื้อประโยชน์ต่อการลงทุนของประเทศไทย** คือ มีบุคลากรที่มีความชำนาญในหลายๆด้าน เช่น ทางการแพทย์ที่มีความสามารถในระดับโลก มีลักษณะการประยุกต์ใช้มีการแบ่งปัน มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพต่างๆ มีการส่งเสริมการลงทุน เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองระบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สามารถให้เกิดการแข่งขันการลงทุนได้ง่าย หรือในภาพรวมของตลาดอาเซียนในปี 2558 ที่จะมีกลุ่มอาเซียนที่จะกลายเป็นตลาดเดียวและตลาดใหญ่ในปี 2558 และชาวญี่ปุ่นก็ยังจะเลือกประเทศไทยเป็นศูนย์กลางผลิตเพื่อการส่งออกสินค้าในภูมิภาคนี้ เพราะบริษัทญี่ปุ่นที่ลงทุนในไทยในปัจจุบันก็จะสามารถขยายการค้ากับกับประเทศในอาเซียนได้ง่าย เช่น ประเทศอินเดีย ประเทศไทยก็มีข้อตกลงการค้าเสรีไทย-อินเดียและมีหลายสนธิสัญญาที่จะช่วยขับเคลื่อนการค้าได้มากและทำให้กระบวนการต่างๆ ในการส่งเสริมการลงทุนได้ง่ายขึ้น ตลอดจนการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สถานีที่พักตากอากาศ สนามกอล์ฟ ที่ออกกำลังกายเป็นที่ชื่นชอบของชาวญี่ปุ่น รวมทั้งค่าครองชีพไม่สูงนักเมื่อเทียบกับรายได้ของชาวต่างชาติที่เข้ามาทำธุรกิจในประเทศ

### ปัจจัยที่ลบล้างภัยญี่ปุ่นมาลงทุนในประเทศไทย

นักลงทุนญี่ปุ่นยังให้ความสำคัญกับประเทศไทยอย่างมาก สำหรับในเรื่องการพิจารณาแนวโน้มการย้ายฐานธุรกิจของบริษัท

สัญชาติญี่ปุ่นมายังประเทศไทย มุมมองส่วนใหญ่ยังเห็นว่าประเทศไทยยังคงเป็นเบอร์ 1 ในอาเซียน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งที่นักวิจัยเห็นว่าเป็นปัจจัยที่คิดว่าเป็น **ปัจจัยผลักดัน** นักลงทุนต่างชาติให้มีการย้ายฐานธุรกิจเกิดขึ้น อาจพิจารณาเริ่มจาก ค่าเงินของประเทศญี่ปุ่น หรือที่เราเรียกว่าค่าเงินเยนของประเทศญี่ปุ่นมีค่าแข็งขึ้นเรื่อยๆ ก่อให้เกิดต้นทุนการผลิตที่สูงและสามารถในการแข่งขัน ซึ่งจะก่อให้เกิดเอกชนตัดสินใจย้ายฐานไปต่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยและเอเชียจะได้ประโยชน์จากการแข็งค่าของเงินเยน

ในการแข็งค่าของเงินเยนที่พบได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่ปี 2528 ค่าเงินเยนแข็งค่าทำให้เกิดยุคเศรษฐกิจเจริญอย่างมากในประเทศไทยจากการลงทุนของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยและเอเชียมาแล้ว โดยบริษัทญี่ปุ่นที่ย้ายออกนอกประเทศในครั้งนั้นล้วนเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ และพบอีกครั้งในปี 2540 เป็นการย้ายฐานของอุตสาหกรรมขนาดกลางขนาดเล็กที่ต้องการเข้ามาผลิตสินค้าป้อนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทยอยู่แล้ว และอีกครั้งที่มีการย้ายฐานการผลิต การลงทุน ในช่วงหลังวิกฤตเลห์แมนบราเธอร์ส ที่มีลักษณะแตกต่างเป็นบริษัทและอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่นที่ไม่เคยมีธุรกิจกับต่างประเทศและไม่เคยสนใจที่จะไปลงทุนในต่างประเทศมาก่อน มีการเคลื่อนย้ายการลงทุนมาสนใจในประเทศไทยและประเทศเอเชีย รวมทั้งภาวะและวิกฤตครั้งล่าสุด ภัยพิบัติตามธรรมชาติ (สึนามิ) ที่เกิดขึ้นเมื่อต้นปี 2554 ทำให้บริษัทขนาดใหญ่ที่ลงทุนในไทยอยู่แล้ว ก็มีแนวโน้มขยายความต้องการของธุรกิจมากขึ้น อีกทั้งจะมีบริษัทขนาดเล็กเข้ามาลงทุนใหม่ด้วย

นอกจากนี้ยังมีอีก 2 ปัจจัยที่สนับสนุนให้ย้ายฐานการผลิตคือ


1. พบว่าจำนวนแรงงานของประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนลดลงขณะที่ค่าจ้างแรงงานภายในประเทศญี่ปุ่นสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
2. ตลาดต่างประเทศมีความต้องการสินค้าใหม่ๆ มากขึ้น ตลาดเติบโตขึ้น

นอกจากนี้ พบว่าอุตสาหกรรมที่ประเทศญี่ปุ่นสนใจมาลงทุนในประเทศไทย (ผ่านข้อมูลการลงทุนของ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน BOI และเจโทร) พบว่ามีบริษัทจำนวนมากของ

ประเทศญี่ปุ่นติดต่อกันว่ามีความต้องการมาลงทุนในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล ตลอดจนชิ้นส่วนต่างๆ ที่ใช้ในเครื่องจักรอุตสาหกรรมทุกประเภท อาทิ ในโรงสีข้าว เต่าอบขนม ก่อสร้าง เครื่องทุ่นแรง โดยลักษณะสินค้าจะใกล้เคียงกับสินค้าปลายน้ำ (downstream) มากกว่าเป็นสินค้าต้นน้ำ (upstream) หากมองในแง่ของขนาดบริษัท

สิ่งที่นักลงทุนญี่ปุ่นยังกังวลมากที่สุดในการลงทุนในประเทศไทย คือ นักลงทุนกังวลเรื่องกฎข้อบังคับ ระบบภาษีที่ถูกปรับเปลี่ยนฉบับพลัน นอกจากนี้ยังกังวลว่าไทยมีบุคลากรเพียงพอหรือไม่ และภาวะต้นทุนค่าจ้างแรงงานที่มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น เพราะประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มขยายการลงทุนในไทย และอาจมีทุนใหม่เข้ามาอีก ขณะที่โครงสร้างค่าแรงในไทยก็สูงขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นจึงต้องหันมาผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ซึ่งต้องอาศัยแรงงานฝีมือซึ่งประเทศไทยจะสามารถเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันได้โดยคนไทยจะต้องพัฒนาแรงงานที่อยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตทุกระดับการผลิต

อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่คนไทยจะต้องทำ คือ ในด้านการพัฒนาความสามารถของแรงงานให้สูงขึ้น สำหรับเรื่องนี้ทางญี่ปุ่นได้ช่วยฝึกอบรมวิทยากร (trainer) ในด้านต่างๆ เช่น การบริหารจัดการ การผลิต การวางระบบการผลิต ซึ่งบุคลากรเหล่านี้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนอื่น ๆ ต่อไปและรัฐบาลควรดำเนินการ คือ การนำวิทยากรที่ผ่านการฝึกอบรมเหล่านี้ไปสอนแรงงานในบริษัทขนาดเล็กของไทยต่อไป

นอกจากนี้รัฐบาลและธุรกิจขนาดใหญ่ของไทย ควรที่จะมีการศึกษาข้อมูลเพื่อการทำวิจัยและพัฒนา ปัจจุบันประเทศไทยเริ่มกลายเป็นสำนักงานใหญ่ประจำภูมิภาคของบริษัทญี่ปุ่นหลายแห่ง และบริษัทมุ่งหวังให้สำนักงานในไทยคิดค้นพัฒนาสินค้า หรือเป็นแหล่งทดสอบสินค้า ซึ่งจะต้องอาศัยช่างเทคนิค นักวิจัยที่มีความสามารถเฉพาะด้านมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การผลิตสินค้าสำเร็จรูปคุณภาพดีต้องอาศัยชิ้นส่วนที่ดีทุกชิ้นตอน ดังนั้น วิศวกรที่อยู่ในบริษัทต่างๆ ในสายการผลิต (Supply chain) ต้องสามารถติดต่อกันและทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาสินค้าขึ้นใหม่ได้ที่เรียกว่า “นวัตกรรม” 



**เว็บไซต์จัดหางานตรงใจ**  
เชื่อมบุคลากรไทยสู่บริษัทเครือข่ายญี่ปุ่น

**www.jobtni.com**

สอบถามเพิ่มเติมที่ :  
คุณพิมพ์ผด 02-763-2752, 02-763-2704